

Doğruluk kontrol pusulası: Bilgi manipülasyonu nasıl tespit edilir?

Yanılıcı bilgiler hepimizi rotamızdan saptırabilir. Hem *yanlış bilgi* (kötü niyet olmadan yapılan hatalar) hem de *dezenformasyon* (insanları kandırmak amacıyla yaratılan ve yayılan kasıtlı yanlış bilgi) bilinçli karar almayı zorlaştırabilir. *Deepfake* video ve ses kayıtları dâhil olmak üzere hızla gelişen teknolojiler, aldatıcı içeriğin çok hızlı bir şekilde üretilmesini ve yayılmasını çok kolay hâle getiriyor. Birçoğumuz bundan büyük endişe duyuyoruz: Dünya genelinde insanların %85'i dezenformasyonun vatandaşları üzerindeki etkisinden endişe duyuyor; %87'si dezenformasyonun ülkelerindeki siyasi gelişmeleri hâlihazırda etkilemiş olduğunu düşünüyor¹ ve AB vatandaşlarının %38'i yanlış ve/veya yanılıcı bilgiyi demokrasiye yönelik bir tehdit olarak görüyor.² Aşağıdaki ipuçları yalan haberlerden sakınmanıza yardımcı olacaktır.³

8. Mit avcılarına katılın⁶

Dezenformasyon yayanların hedeflerini, söylemlerini ve tekniklerini takip edin. Tespit ederseniz platforma bildirin. Arkadaşlarınızı ve ailenizi haberdar tutun.⁷

1. Havayı kontrol edin

Güçlü duygular, yanlış anlatıların viral hâle gelmesine neden olabilir. Şok edici gelişmeler (felaketler, savaşlar veya terör saldırıları) bize gerçekleri kontrol etmeyi unutturabilir.

2. İçeriği doğrulayın

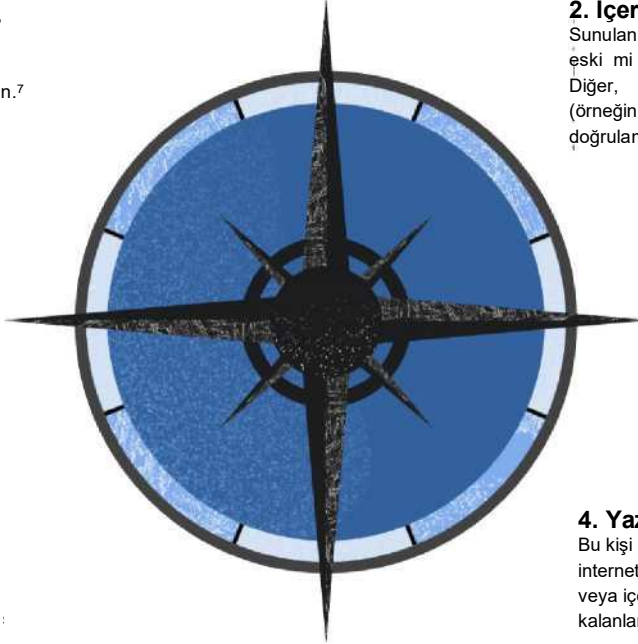
Sunulan bilgiler ve rakamlar doğru mu? Bilgiler eski mi veya bağlam dışına mı çıkarılmış? Diğer, güvenilir kaynaklarla karşılaştırın (örneğin, güvenilir medya kaynakları ve bilgi doğrulama siteleri).⁴

7. Paylaşmadan önce düşünün

Bazı hikâyeler ve görüntüler güçlü duygular uyandırmak ve bizi bölmek için tasarlanır veya yayılır. Gerçek ya da eski olayların çarpıtılmış bir hâlini görüyor olabilirsiniz ya da paylaşılan şey bir şaka olabilir. Soğukkanlı olun.

6. Gizli işaretleri arayın

İnsanların gözlerindeki ışık yansıması konuyla eşleşiyor mu? Gölgeler aynı hizada mı? Eller, kulaklar ve saç çizgileri bulanık veya değiştirilmiş gibi mi?

3. Kaynağı kontrol edin

Kaynağı biliyor musunuz? Alan adı şüpheli mi? Güvenilir kaynakları taklit eden ancak aslında sahte olan [iki web sitelerine](#) dikkat edin.

4. Yazarı kontrol edin

Bu kişi gerçekten var mı? İsim ve profil fotoğrafını internette arayın (bir sonraki adıma bakın). Yazar veya içeriği oluşturan kişi adını uydurmuşsa, geri kalanlar da sahte olabilir.

5. Görüntüleri kontrol edin

Görüntüler ve videolar üzerimizde derin izler bırakabilir. Ancak bunları manipüle edebilecek araçlar hızla gelişiyor. Tersine görüntü ve video aramaları,⁵ içeriğin daha önce farklı bir bağlamda kullanılıp kullanılmadığını tespit etmeye yardımcı olabilir.

¹ Çevrim içi dezenformasyon ve nefret söyleminin etkisi üzerine [küresel anket](#), UNESCO/Ipsos 2023.

² [Demokrasi anketi](#), Avrupa Barometrisi 2023.

³ Bu, 2019 tarihli Haberin sahte olduğu nasıl anlaşılır başlıklı yayının güncellelidir.

⁴ Avrupa Doğruluk Kontrolü Standartları Ağı ([EFCSN](#); Avrupa Dijital Medya Gözlemevi ([EDMO](#)).

⁵ Örneğin, [InVID-WeVerify](#) doğrulama eklentisini kullanarak.

⁶ [EUvsDisinfo](#); [EDMO](#); [EFCSN](#).

⁷ Oyun oynayarak becerilerinizi geliştirin: [Detect Fakes](#) (Sahteleri Tespit Edin), yapay zeka tarafından oluşturulan içerikleri tespit etmenizi sağlar. [Bad News](#) (Kötü Haber) oyunu sizi bilgi manipülatörlerinin yerine koyuyor. [Cranky Uncle Vaccine](#) (Huysuz Amca Aşısı) sağlık alanındaki yanlış bilgilerin fark edilmesine yardımcı olur.

EPRS | Avrupa Parlamentosu Araştırma Servisi

Yazar: Naja Bentzen, Üyeler Araştırma Servisi
PE 762.355 - Temmuz 2024

Bu belge, Avrupa Parlamentosu Üyeleri ve personeline yönelik olarak, parlamento çalışmalarında yardımcı olmak üzere arka plan malzemesi olarak hazırlanmıştır. Belgenin içeriğinden yalnızca yazar(lar)ı sorumludur ve burada ifade edilen görüşler Parlamentonun resmi pozisyonunu temsil ettiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Kaynağın belirtilmesi ve Avrupa Parlamentosuna önceden bildirimde bulunulması ve bir kopyasının gönderilmesi kaydıyla, ticari olmayan amaçlarla çoğaltılmasına ve tercüme edilmesine izin verilir. © Avrupa Birliği, 2024.